

Megyeri Edit Tünde

Akik gyufát árultak

(Regényrészlet)

Fogalmam sincs, miért érzem úgy, mintha tavasz volna és nem is akármilyen hideglelés tavasz, hanem mindjárt május. Holott valójában november van. Az érzés még mindig itt motoszkál bennem. Bandukolok hazafelé, de olyan lassan, hogy van időm minden kavicsot megrugdosni. Anyám, hogy szid majd a cipőm orráért... Nem becsülök semmit, nem értem meg, hogy ebben az országban milyen nehéz bármit beszerezni. Úgy járok-kelek, mint egy királykisasszony, fel sem fogom, hogy másoknak mijük van, vagyis inkább mijük nincs. Leginkább semmi olyanjuk, mint nekem. Egyszerűen nincs hozzá szemem, hogy lássam a valóságot. Nem is tudja, mi lesz így belőlem?! Tényleg nincs ilyesmihez szemem. Baktatok magamban, egyre csak gondolkodom, hogy mégis, hogy történt ez az egész és most mi lesz? Azon spekulálok, hogy ez talán felérhet egy világvégével.

A buszon is csak hallgatok. Száraz és napsütéses délután van, olyan nap, amikor megcsap a forró műbőr ülések szaga már a felszállásnál. Én szeretem ezt a meleg buszszagot. Valahogy a jóval kapcsolja össze az agyam, minimum szeptembernek vagy áprilisnak kellene lennie. Mifelénk a többi hónap nem ilyen, tehát a tanév eleje vagy vége. Illetve feltétlenül a nap második fele, hiszen a reggelek még ezekben a hónapokban is hidegek. A délutáni járat egyáltalán nem zsúfolt, figyelhetem a színes, száraz porszemeket, táncolnak a légtérben, égetik az orrnyalakártyát. Pöfög a busz, horkant egyet-egyet az emelkedőn. Megáll a sorompónál, hogy elengedje a hosszú tehervonatot. Versenyt számolunk, száz, százegy, százkettyő, már el is vettettük a fonalat, összefolyt a végtelen számú vagonok sora.

Nézem az embereket a buszon. Tudják már? Hogyne tudnák, hiszen néma csend van, még a rádió sem szól a sofőrnél, mint máskor. Most mindenki hallgat, kerülik egymás tekintetét, akik tehetik, kinéznek az ablakon, van, aki alvást színlel. Gyerek vagyok, ezért nem szólíthatok le csak úgy akárkit, hogy mégis mi a véleménye a dologról, és tényleg igaz-e? És egyáltalán, hogy engedhették

MEGYERI EDIT TÜNDE (1972, Nagyszőlős) író, pedagógus. Jelenleg a Rábaközben él. A *Bárka* és a *Magyar Napló* folyóiratokban jelentek meg szépirodalmi írásai.

meg, hogy ez az egész megtörténjen, na meg főleg, hogy mi lesz ezek után? Úgy utazunk, mintha mi sem történt volna, holott a világ dőlt össze. Mikor végül megérkezek és leszálok, látom, hogy a buszmegálló környékén itt-ott ketten-hárman összegyűlnek és pár szót váltanak. Feltűnő csend van, ez még jobban megdöbbsz. Szinte letargiában vánszorgok, elvesztem a tér-idő érzékemet. Még jó, hogy olyan göröngyös a járda, van mit rugdosni. Nem hittem, hogy ez a nap eljön, s ha valaha is eszembe jutott volna, bizonyára úgy képzelem el, hogy leáll hirtelen a világ, a Föld nem forog tovább, az emberek mind leteszik a munkát és kiözönlnek az utcára. A madarak leszállnak, nem énekelnek, megáll az élet. Itt döbbsztem rá először, hogy a természet semmit, de tényleg semmit nem észlel abból, ami velünk, emberekkel történik és nem is érez együtt velünk. Éli a maga életét. A tyúkok kotkodácsolnak, ugat a kutya, reped a jég, vagy éppen nő a fű.

A haza vezető úton még mindenféle magyarázatot keresek. Valószínűleg ez az egész egy olyan nagyméretű baj, amit mi semmi esetre sem úszhatunk meg, mert ezért valakit felelősségre fognak vonni, de az is lehet, hogy az egész országot egyetemesen elítélik. Latolgom a lehetséges szörnyűségeket. Örökre gyászba borulunk, ez a legkevesebb. Na, de mi még? Már előre elszorul a szívem, hogy milyen keserű és bánatos élet vár rám innentől kezdve, semmi mulatság, semmi zene, elevenen eltemettünk. Lehet, hogy könyvet se lehet már soha többé olvasni, de televízió nem lesz, az hót zihér, se karácsony, se szilveszter.

Aztán felüti a fejét egy gondolat. És mi van, ha ez az egész nem is igaz? Ha csak megtévesztés? Látni akarják, hogyan reagálunk? Fáj-e nekünk eléggé? Vagy még rosszabb! Ezt az egészet az ellenségeink találták ki, hogy tönkre tegyék a boldogságunkat, még azt a kis maradék jót is, ami van nekünk. Ez is lehetséges. Akik képesek a szegény néger fiúkkal a cipőjüket pucoltatni egy hotel recepcióján, azok mindenre képesek. Belém égett az olvasókönyvem egyik elbeszélése és a hozzá tartozó illusztráció. Egy elegáns cipős láb a zsámolyon, a tulajdonosa nem látszik. És előtte térdepel Bobby, a fekete fiú, fényesíti az úri cipőt. Az elbeszélés szerint abban a gonosz világban látástól vakulásig hajszolják azt a szegény gyereket, iskolába se jár, hogy eltarthassa a kisebb testvéreit és beteg édesanyját. Odadobott centekből kaparja össze a betevőjükre valót, talán még meg is rúgják a frissen pucolt cipőkkel. Megrettentem a gondolattól, hogy vége a gyerekkoromnak, meglehet hamarosan én is rabszolgasorsra jutok. Megfagyok majd valahol egy havas hajnalon, mikor álmosan, fáradtan vánszorgok a cipőkefével a munkahelyemre. Már is siratja a lelkem a szép könyvtáramat, a zongorát, amit apám vett nekem, mikor zeneiskolás lettem. Nesze nektek Clementi szonatinák, isten veletek! Az eget fürkészem, hogy jönnek-e már az ellenséges gépek? De nem jön semmi, csak a kutyák tépik a kerítést, ahogy elhaladok mellettük.

Ezen az eszmefuttatáson elégedetten megállok, és elkezdem kiszínezni. Ez tetszik az egyetlen lehetséges magyarázatnak. A gaz kapitalista imperialisták, az amerikaiak megölték. De ha őt meg tudták ölni, akkor nem tudom mi lesz

tovább. Lehet, hogy még ma elégetnek minket, mint a hirosimai embereket? Ki hajtogat akkor a mi emlékünkre origami darvakat? Tanultuk katonai alapismerteten, hogy Hirosimában és Nagaszakiban az emberek egy szemvillanás alatt porrá váltak, és csak lehullottak, mint télen a korom a friss havon. Nézték, nézték azt a nagy gombát, és aztán fénné lettek. Hamu gyerekek, hamu felnőttek. Szedni kezdem a lábam, hogy otthon érjen az atomtámadás. Már majdnem haza érek, mikor eszembe jut a posta. Át kellene menni a postaládához, kivenni, hátha jött Pajtás vagy Füles. Aztán megharagszom magamra, hogy egy ilyen képtelen napon, amikor jöhet az atom vagy még annál is rosszabb, most is csak az élvezeteken jár az eszem. Végül mégis a postaláda felé kanyarodom, arra gondolván, hogy a keresztretjvény aligha ronthat már a helyzetünkön. Felénk idén vezették be, hogy nem lakcímre jön a posta, hanem postafiókra. Szakaszokra osztották az utcát, és minden szakasznak volt négy oszlopnyi ládája. Olyan, mint a társasházakban, csak ez az utcán. Öt vagy még több láda egy oszlopban, úgy néznek ki, mint az egymásra rakott fém íróasztalfiókok. Saját kis kulcsokat kaptak a tulajdonosok, melyeket mostanra szép sorban elvesztettek. Valahogy ez a postaládaügy még inkább összehozta az utcabélieket, találkozópontra lett, főleg a gyerekeknek, akiket a napi küldeményekért szalajtottak. A legtöbb családnak csak a kötelezően előfizetendő pártújság jött, és nagy ritkán egy-egy levél, ünnepek előtt képeslapok. Én rajongok a képeslapokért, olykor bekukucskállok mások postaládájába, ha látom, hogy a résen valami színes kandikál ki. Nőnapra mimózákat és hóvirágokat, nagy nyolcas és a hónap neve. Karácsony előtt a téli táj havas fenyőfával, nyuszikával, esetleg fénylő üveggömbökkel.

Mégis az egész utcaszakasznak nincs annyi különlegessége összesen a postaládákban, mint nekünk. Ennek az az oka, hogy apámék rengeteg külföldi lapot járatnak, szinte mindent, amit elő lehet fizetni, anyám még franciául is olvas. Ezenkívül időről időre jön a vastag, színes, illatos boríték a távolba szakadt rokonoktól. A képeslapokról nem is beszélve! Ami esetleg nem jár nekünk, az biztosan jár nagyanyámnak vagy a nagynénéimnek, nagybátyáimnak. Újság-nagyhatalom vagyunk. Ezért érthető módon még ezen a megrendítő s a valóságban egyáltalán nem májusi, hanem novemberi napon is átfutok a kincsesládához, hogy még egyszer utoljára lássam, mit hagyok itt ezen a reményteljesen induló, de annál csúfosabb véget érő világban.

Mellesleg a postaládával ebben az évben amúgy is volt már egy afférom. Minden úgy kezdődött, hogy levelező társat akartam magamnak. Ebből a megfontolásból adtam is fel egy hirdetést a már emlegetett Pajtásban. Álmodban se gondoltam, hogy ebből micsoda kalamajka kerekedik.

Nem sokkal a tanévkezdés előtt elkezdtek jönni a jelentkezők levelei. Eleinte csak egy-kettő, aztán már tíz-húsz naponta. Színes, illatos borítékok, amilyenekhez hasonlókat sohasem láttam még abban az elzárt, egyenruhás Szovjetunióban. Legtöbbször csak szagolgattam, forgattam a mesebeli küldeményeket. Silabizáltam a feladót, kerestem a térképen a települést, ahonnan a levél érkezett.

Csak miután így kiélveztem a boríték tapintását, színét és illatát, csakis ezt követően bontottam fel. Belül pedig egész új világok tárultak elém. Voltak pársoros levelek, tömören a lényegre szorítkozva, hogy az illető szintén és nagyon is, mielőbbi válaszomat várva, satöbbi. Aztán voltak klasszikusan megírtak: bevezetés, tárgyalás, lezárás. Gyöngybetűkkel és utóirattal, ahogy illik. A postás Lilike nagyjából egy hétig bírta a terhelést. Addigra már olyan mennyiségű levél érkezett, hogy nem fért bele a postaládába. Utoljára apámnak kellett naponta a postára járni, és a motorral zsákban haza fuvarozni a több száz levelet. Olyan lettem a faluban, mint egy híresség. Mindenki kérdezgetett és gratulált, én meg rettentően zavarban voltam, mert ez idáig nem is feltételeztem, hogy az ember hirtelen ilyen közismertté válhat. Olvastam nap mint nap a leveleket, és egyre jobban kétségbe estem. Mégsem levelezhetek ötszáz-hatszáz emberrel. De akkor mi alapján válasszak? A levelezni vágyók nagy része rafinált eszközöket vetett be a meggyőzésemre, feltehetőleg gyakorlottak voltak ebben a témában. Nemcsak a borítékok és levélpapírok pompáztak pasztellszínekben, de kincsek garmadáját küldték nekem ismeretlenül. Matricákat, amit mi levonónak hívtunk, kártyanaptárakat és bélyegeket. Megannyi csodálatos, sosem látott kincs. És mindez ingyen, úgy, hogy semmivel se érdemeltem ki az ajándékáradatot. A gyerekszobám bútorai megteltek Donald kacás és Mickey egeres matricákkal, a fiókomban témák szerinti rendezve a kártyanaptárak. Albumot is vettünk, hogy a meseszép papagájokat és mauritiusi virágokat ábrázoló bélyegeknél helyük legyen. Minél több levél jött, annál inkább csüggedtem. Úgy éreztem magamat, mintha megloptam volna ezeket a gyerekeket. Ígértem nekik valamit, ők hittek, és csalódnuk kell majd. Mert az nyilvánvaló volt, hogy az ajándékok nagysága és szépsége alapján nem dönthetek. Az se befolyásolhat, hogy kinek van szép írása és kinek kevésbé. A tartalom is igazságtalan döntőbíró lenne, mert biztosan voltak, akiknek segítettek a szüleik, míg másoknak nem. Mélyen gyökerező szociális és mindenféle egyenlőséggel kapcsolatos túlérzékenységem tönkretette a nagyszerű élményt, a boldogságot. Végül arra az elhatározásra jutottam, hogy senkinek sem válaszolok, ebben a játékban nem lesznek nyertesek, hagytam hát veszni mindent és mindenkit. Pár hétig lógtam az orromat, szinte hánykolódtam álmomban, féltem, hogy majd a következő vagy az azt követő Pajtás újságban érkezik egy leleplező cikk rólam, aki csalással kicsikart temérdek matricát és kártyanaptárt, aztán válasz nélkül hagyva a reménykedőket, levélszedelő módjára elpárologott abban a hatalmas országban. Arról nem is beszélve, hogy ez a feltűnő levéláradat más időkben akár bajt is hozhatott volna a fejünkre, ha a szerveknek akkor éppen nincs jobb dolguk, minthogy engem megfigyeljenek a Magyarországról érkező töménytelen boríték miatt.

Ezzel a postaládánkhöz köthető csodálattal és szorongással terhelve vágok át az úton, hogy kifürkészem a tartalmát. Már messziről látom, a három barátnő ott ácsorog a kapuban, és közben nagyokat nevetnek, tréfálkoznak valamin. Györgyi a legidősebb, már kész felnőtt. Ebben az évben maradt ki a szakközépből,

ápoló lett belőle, és már munkába is állt. Az ő házuk mellé helyezték ki a postafiókokat, közvetlenül a kerítésük oldalához. Szeretek belesni az udvarukra, nézni a szép szilvakék autót, ami roppantul tetszik nekem. Györgyi kicsit selypítve beszél, de igazán csak annyira, hogy ettől kellőképpen bájos legyen. A selypítést az a rés okozta, ami a két metszőfoga között húzódik és ami a Györgyi szexepilje is egyben, ezt a felnőttektől hallottam. Barna bubifrizura keretezi szép arcát, mandulaszemeivel mindig mosolyog.

A többiek még iskolába járnak, még hozzá az én iskolámba, ami egy tizenegy évfolyamos iskola előkészítőtől az érettségiig. Az ilyen hatalmas monstrumokban az elsősök és végzősök között olyan nagy volt a korkülönbség, hogy én elsős koromban csak csokolomot mertem köszönni a nagyoknak, hiszen számomra néniknek és bácsiknak hatottak a maguk tizenhét évével. Györgyi mellett ott áll Irénke és Julis. Az utóbbi időben ők hárman elválaszthatatlanok. Ahogy nagyanyám mondja, sülve-főve együtt lógnak. Nyári estéken, ha nyitva maradnak az ablakok, beszűrődik a nevetésük. A csillagos ég alatt is trécselnek, ülnek a lócán, és csak mondják és mondják a magukét. Nagyon szép lányok mindhárman. Közülük Györgyi a legfinomabb. Fehér bőre, nyurga fiús alkata tetszik nekem. Irénke alacsony és madárcsontú, hosszú sötétszőke hajjal, amit két copfban hord. Mindig magassarkúban jár, hogy természetét ellensúlyozza, derekán öv, nagy mellei feltornyozva. Aztán ott van Julis. Első ránézésre ő tűnik a legszebbnek hármójuk közül. Nagy bársonyos szemek, sűrű szempillákkal árnyalva, szépen formázott, dús ajkai és gesztenyebarna haja mindenkinek tetszik, aki csak ismeri. Nekem Zalatnay Saroltára hasonlított, akit anyám nem szeret, az ő kedvence ugyanis a mindig melankolikus Kovács Kati.

Irénke és Julis érettségi előtt állnak. Fogalmam sincs, hogy milyen tanulók lehetnek, bár a családom elejtett félszavaiból arra kell következtetnem, hogy nem a legjobbak. Az én világomban a tudás az egyetlen értékes, valamirevaló, izgalmas dolog, ami nélkül semmi nem ér semmit. Furcsa arra gondolni, hogy az emberek nagy részének más elképzelései vannak a boldogságról, élvezetről, vágyálmokról. Az én fejemben semmi nem ért fel az információ birtoklásával és az információéhség kielégítésével. A tanulás nekem a legnagyobb játék a világon, semmi mást nem kívánok úgy, mint napról napra új ismeretekhez jutni, összefüggéseket megismerni, és ezáltal egyre közelebb kerülni a nagy mindenséghez.

A tudatlanság számomra a halállal egyenlő. Emlékszem, hogy előző májusban a tanévzáró után együtt utaztam egy ismerős lánnyal, aki eggyel felettem járt. A mi falunkba jött a nagymamájához látogatóba közvetlenül az iskolai ünnepség után. Kedveltem ezt a lányt, mert egyszerű volt, és vidám, könnyű volt vele társalogni. Gyanútlanul megkérdeztem tőle, hogy milyen lett a bizonyítványa, ő pedig teljes elégedettséggel válaszolta, hogy nagyon jó, mert csak két hármás van benne. Elakadt a szavam, alig kaptam levegőt. Olyan szívszagató fájdalom ütött meg, nem is tudtam megszólalni. Néztem rá és megnémultam. Én még senkit annyira nem sajnáltam addig. Mintha azt mondta volna

nekem, hogy halálos beteg vagyok, rákom van, két hét múlva meghalok. Csak azon töprengtem, hogy ezzel, hogy tud megbirkózni? Hogy tud ilyen vidáman szökdécselni mellettem az iskolatáskáját lóbálva? Riadtan baktattam mellette, rá-rápillantottam, kerestem a butaság szemmel látható tüneteit, nem hittem el, hogy ennek a tragédiának nincs testi jele. Számomra ez maga volt a vég. Ha én valamit annyira nem értenék a világ összefüggéseiből, hogy arra csak hármast kapnék a bizonyítványomba, akkor élni se lenne érdemes, gondoltam magamban.

Most viszont a láda mellől a lányokra nézek, szeretném tudni, hogy mit gondolnak a rendkívüli eseményekről. Érthetetlen a jelenlegi vihorászásuk, mintha nem is sejténék, hogy mi történt az országunkban. Vállamon az iskolatáska, kezemben az aznapi *Kárpáti Igaz Szó* (Kárpáti Gaz Szó, ahogy nagyapám nevezi), úgy közeledem feléjük. Vidáman rám köszönnek:

- Szia, Zsuzsika! Mi újság?

Hát, erre most mit lehetne mondani? Nem tudják talán, hogy mi újság? Nem voltak iskolában? De hiszen ott mindenkit tájékoztattak, elmondták, hogy mi csoda bánat ért minket. Fel kellett sorakoznunk az iskolaudvaron, és az igazgató megrendülten közölte a hírt. Sőt még azt is, hogy holnap nem kell iskolába mennünk, rendkívüli szünet lesz, a továbbiakról majd intézkednek.

Végül úgy döntök, hogy megmondom az igazat:

- Sziasztok! Meghalt Brezsnyev.

- Ja, az tényleg meghalt. A franc se gondolta, hogy egyszer ez is meghal - válaszolják nevetve. - Na, és veled mi újság? Írnak még neked Magyarból?

- Nem írnak - mondom csüggedten -, már csak egy lánnyal levelezek, akivel az előtt is. Van egy vizsla kutyája, mint nekem. Egyidősek vagyunk.

- Jól van Zsuzsika, azért jól megcsináltad azt a nagy levelezést, biztos sok szép dolgot kaptál azokban a borítékokban.

- Igen, valóban. Szívesen megmutatom, ha van kedvetek megnézni. Gyertek majd be - mondom búcsúzóul.

Ezek se normálisok, gondolom magamban. Kit érdekelnek most a levelek, mikor ilyen hihetetlen dolog történt, mint hogy meghalt Brezsnyev. Remélem, hogy van otthon valaki, mert gyermeklelkem vigasztalásra szorul. Nem az elhunytat sajnálom ilyen nagyon, hogy is sajnálhatnám, mikor az én szememben ő nem is emberi lény. Magunkat féltem az ismeretlen helyzettől. Brezsnyevről annyit tudok, hogy az égvilágon mindenki retteg tőle. Olyan félelmetes ember, hogy hozzá hasonló nincs a világon. Fél tőle apám, nagyapám, a szomszéd Miska bácsi, az igazgató és a világ összes vezetője. A tévében gyakran látom, hogy látogatásai során hosszasan szájon csókolja a férfiakat, ami undorítóanak tűnik a szememben (megjegyzem, az öreg nagynénéim is szeretnek minket, gyerekeket szájon csókolni bajszos ajkaikkal, ami elől minden módon menekülök), de senki nem mer ellenállni. Mosolyognak a kopaszodó államfők és hagyják, hogy ez a bozontos szemöldökű szörnyeteg megcsókolja őket. Mindig valami emelvényen áll, vagy repülő lépcsőjén lépeget. Otthon nagy titokban

beszéltek a felnőttek, hogy már megint megbotlott, olyan részeg, vagy éppen beszéd közben összegabalyodott a nyelve a sok italtól. Még pár napja az ország legnagyobb ünnepén integetett, mint egy hatalmas fekete szemöldökű kitömött báb a tribünön. Két napig csak ezt mutogatták. Most meg bemondják, hogy meghalt. Fel nem foghatom, hogy halhatott meg, ki merete ezt hagyni, hogy Brezsnyev meghaljon? Biztosan fejvesztés jár érte a felelősöknek, de minimum elküldik Szibériába jegesmedvére vigyázni, ahogy nagyapám szokta volt mondani. Onnan meg nem jön vissza senki.

Ekkor végre hazaérek, és már rontok is be nagyanyámhoz, mert nálunk a nagy ház csukva van. Nagyanyám ül egy kisszéken, a konyhában, és morzsolja a málét, mellette szól a rádió, a Kossuthon a vízállást mondják. Nagyapám sehol, pedig az egész napi rádióműsorból csak ez az egy számít neki, hogy Záhonymál a Tisza apad, és hajóvonták találkozása tilos. Fogalmam sincs, mit ért ő ebből, hiszen emlékezetem szerint sosem járt Záhonyban, hogyan is járt volna, mikor az egy másik ország, neki meg nincs is útlevele.

Nagyanyám boldogan rám néz, szeret tudom, alig várja, hogy hazajöjjenek. Ledobom a táskát, és úgy felöltözve máris hanyatt vágom magamat az ágyon, cipős lábam lelóg félig.

- Nagymama, meghalt Brezsnyev! Tetszett ezt hallani? Mi lesz most velünk?

Nagyanyám felnevetett:

- Ne beszélj bolondságokat! Hogy halt volna meg. Ezer évig fog az élni.

- Mondom, hogy meghalt, az iskolában hallottam. Holnap be se kell mennünk, rendkívüli szünet van.

- Ugyan már, Zsuzsika! Megint be akarsz csapni. Azt hiszed nem tudom, hogy viccelsz.

- Nagymama, tessék már elhinni, ez most tényleg meghalt, nem úgy, mint a Columbóban az emberek, ha lelövik őket.

- Megint kezdted? Én láttam a saját szememmel, hogy lelőtték azt a férfit, és összeesett. Ne magyarázzátok nekem, hogy az nem halt meg, mert úgyse hiszem. Akit egyszer lelőttek, az már fel nem kel, tudom én a háborúból.

- Nem tetszik megérteni, hogy az csak film? Színészek játsszák, és úgy csinálnak, mintha meghalnának, aztán felállnak és mennek tovább.

- És a vér? És a pisztoly? Tán nem hallottam, hogy elsütötték?

- A vér csak festék, a pisztoly meg játékpisztoly.

- Jó, hagyjuk. Inkább mosd meg a kezed, vetkezz le és ülj le enni.

- Hol van nagyapa? Ő se tudja, hogy meghalt Brezsnyev?

- Nagyapád, az a vén bolond, az kint játszik a műhelyben.

Nagyanyám játszásnak nevezi, ha nagyapám a horgászfelszerelésével babrál. Márpedig ez a fajta játék nagyapám kedvenc időtöltése. Nyáron még csak-csak elvégez némi kerti munkát, de akkor se érdekli semmi úgy, mint a horgászat. Ősztől aztán minden idejét a horgászfelszerelés javításának, sőt, gyártásának szenteli. Szereti ő is a képeslapokat, kettévágja őket, és kis tölcseket hajtogat belőlük. A tölcseket felönti olvasztott ólommal, valahogyan lyukat is eszkábál

az ólom súlyzókba, amelyek majd a damilra kerülnek. Apám mindig figyelmezteti, hogy az ólom mérgező, ne lélegezze be, és amúgy is rákot okoz, de nagyapám csak a halakra gondol.

Máskor megtépi a tyúkokat, aztán a finom tollakból és némi habszerű anyagból úszókat készít. Ezt szeretem a legjobban, mert ilyenkor elszabadul a fantáziája, és színesre festi őket tollastól, mindenestől. Beviszi a konyhába a nagy zománcos lavórt, vizet önt bele, és ott próbálja ki az új eszközeit. Kísérletezik az egyensúllyal, a forgással, süllyedéssel. Fényes nemesacélból villantókat kalapál, nézi, ahogy forognak a vízen. Ha valami megmakacsolja magát, és nem úgy fungál, ahogy kell, nagyapám javítgatja, csiszolgatja, míg tökéletes nem lesz. A nagyon makacs ellenállókra legcsúnyább átkát szórja:

– Az Isten szarnak adjon!

Sokáig nem értettem ennek a jelentését, mígnem nagyanyám egyszer elmagyarázta, hogy az Isten pusztítsa el, tegye semmivé, a trágyával egyenlővé. Ez nagyapám legcsúfabb szavajárása, ennél nagyobb trágárság sose hagyja el a száját.

Felugrok tehát az ágyról, nem érdekel az ebéd, már rohanok is hátra a műhelybe, hogy nagyapámnak elújságozzam, nagyon úgy néz ki, hogy Brezsnyevet az Isten szarnak adta.

A ház háta mögött van a műhely, tele minden izgalmas dologgal. Színes festékek, szerszámok, egy hatalmas súlyos gyalu a padon – engem minden roppantul érdekel. Máskor rajongással figyelem, hogy apám és nagyapám bármit meg tudnak javítani, ezermesterek hírében állnak. És mindehhez nagyapám még horgászfelszereléseket is gyárt a semmiből: tyúktollból, képeslapból és ólomból. Olyan is előfordul, hogy nem lehetett megfelelő vastagságú zsinórt kapni a horgászathoz, olyankor nekiáll és megfonja maga. Csodálom ezért a képességéért, mindig elkunyerálok tőle ezt-azt. Maradék festéket, pléhet, rozsdás szeget, azokkal kísérletezem, ha jobb napján engem is beenged a felségterületére, a műhelybe. Most is ott áll a satupad felett, hosszú orrán a fekete keretes szemüveggel.

– Holdvilágos éjszakán, miről álmodik a lány...

– Csókolom nagyapa! Itt tetszik lenni?

– Itt hát, hol lennék máshol?

– Nem tetszett hallani, hogy mi történt?

– Nem, én! Mi történt?

– Meghalt Brezsnyev.

– Hej, a szakramentumát! Ez igaz?

– Igaz hát, az iskolában mondták. Holnap nem is kell menni.

– Na, akkor azért nem volt a rádióban *Jó ebédhez szól a nóta*, csak valami siralmas katonai indulót játszottak, én meg nem érttem. Jobbnak láttam, ha kijövök, még mielőtt nagyanyád megint befog valami házi munkára. De mit mondtak, hogy halt meg?

– Nem mondtak semmit, azt hittem tetszenek tudni.

- Nem tudunk mi semmit. Nagyanyád reggel óta a málét morzsoltatja velem, már megette az életem, alig vártam, hogy kiszökjek. Mi lesz ebből, a nyavalya se tudja. Csak megjön apád, az majd tán többet hallott.

- Lehet, hogy megölték?

- Az is lehet. De alighanem halálra itta magát.

- És ha az amerikaiak?

- Az amerikaiak? Ugyan már, hogy férték volna azok hozzá. Mindenki tudta, hogy előbb-utóbb elpatkol, ahogy az már az utóbbi időben kinézett.

Mindenki tudta? Ezen elcsodálkozom. Csak én hittem halhatatlannak, mások meg számítottak a halálára? De miért nem mondta soha senki? Milyen furcsa a világ.

Késő délutánra már beigazolódott minden félelmem. Az összes tévé- és rádióadó csak gyászindulókat játszik. Egyik csatorna borzalmasabb, mint a másik. Estére nagy társaság verődik össze nálunk, a nappaliban vágni lehet a cigarettafüstöt, halomban áll a csikk a kristály hamutálban.

Mindenki az esetről beszél. Apám dühöng, hogy ha ez így megy tovább, még a szombati focimeccsek közvetítésének is lőttek, mert biztosan betiltják ezek a mocskos kommunisták. A szomszédból átjött a másik nagyapám, szinte remeg a boldogságtól. Nagyokat csettint a nyelvével, nevet, ami az ő esetében igen ritka látványosság, és még az én arcomat is megcsipkedi:

- Gyere ide, Zsuzsikám, ülj a térdemre, most aztán lovagolhatsz, megdöglött az a vén disznó, hogy a radai rosseb verje ki ott, ahol van.

Tudtam, hogy ez a másik nagyapám különösen hadilábon áll Brezsnyevvel, de arra azért nem számítottam, hogy szinte örömtáncot fog lejteni a halála napján. Még a konyakból is ivott egy kortyot, szigorúan csak amennyi az üveg lecsavarható kupakjába fért.

Egyöntetű volt a vélemény, hol Brezsnyev halálra itta magát, és az a csoda, hogy eddig is élt. A felnőttek tudni vélték, hogy már évek óta infúziókkal, vérátömlesztéssel és más csodaszerekkel próbálták életben tartani a nagy duhajt. Egész este egymás szavába vágva beszéltek. Latolgatták, hogy mikor és hová temetik? Lenin mellé kerül-e, vagy csak egyszerűen elhantolják? De a legnagyobb kérdés az utódlás volt. Ki ez az Andropov? Semmi jót nem jelent, hogy KGB-s ember, ettől még akármi is kitelik.

Engem ez már nem érdekel. A lényeg, hogy apám eloszlatta a félelmemet az atombombáról. Türelmesen elmesélte, hogy bármilyen nagy hatalmú ember is volt ez a Brezsnyev, a világon minden mulandó, és egyszer mindenki meghal. Ebben megegyeztünk.

Az elkövetkező hét valóban borzasztó unalmasan telt. Keserves pillanataimban fel-felöltött bennem, hogy ezek mégiscsak meg akarnak ölni minket, nem hagyhatják, hogy a nagy vezér halála után mi szerencsétlen földi halandók élve maradjunk. Az iskolában minden szünetben gyászzene szólt, a buszon úgyszintén, a hangosbemondókban dettó. Se film, se táncdal, se semmi élvezhető nem volt az égardta világon. Megtudtuk a temetés napját, amikor is az

osztállyal közösen kell majd megnéznünk a gyászszertartás közvetítését. Eddig soha nem fordult elő, hogy az iskolában tévéztünk volna, nem is tudtam, hogy van ott tévé. Kíváncsian várom az egészet.

Végül valami csoda folytán tényleg lett tévé, beteltek minket egy másik osztállyal együtt a szomszéd terembe. Ma ünneplőben, iskolatáska nélkül érkezünk. Mindenki igyekezett nagyon bánatos képet vágni. Végül órák múlva ez már nem esett nehezünkre, miután a temetés csak nem akart véget érni, mi meg ott nyomorogtunk a tévé előtt, a felét se értettük a közvetítésnek. Meneteltek, trombitáltak, meghajoltak, szalutáltak a végtelenségig. Eszembe jutott sok keserves felvonulás, mikor ugyanilyen végtelen beszédek hangzottak el, amiből mi nemcsak nem hallottunk semmit, de ha hallottuk, se nagyon értettünk egy árva szót sem. Életem egyik leghosszabb eseménye Brezsnjev temetése. Fáj minden csontom a kemény széktől, éhes vagyok és szomjas. Gyötör a pisilés, de szégyellek szólani. A temetésben nincs szünet úgy, mint az órák között. Figyelem a tanárnő arcát, vajon mit árul el. Érzi-e ő is ezeket a testi szükségleteket, amit én? Kaptak-e arra nézve utasítást, hogy illik-e pisilni miközben Brezsnjevet végső nyugalomra helyezik, vagy hagyni kell, hogy a hólyagunk kidurranjon? A tanárnő rezzenéstelen arccal figyel, tehát folytatni kell a gyötrelmet. Még a legelvetemültebb osztálytársaim se mernek piszenszeni, feltehetőleg otthon ők is megkapták az utasítást, hogy ezen a szörnyű napon nincs helye a renitenskedésnek. Aztán egyszer csak, mint minden az életben, ez is véget ért, mehetünk haza.

A buszmegálló felé veszem az utam, rengeteg diák verődik most ott össze. Mindenki egyszerre tódul ki az iskolából. Kicsik és nagyok tolongtak az utca két oldalán. Nem a megszokott idő ez, keresni kell a menetrendben egy járatot, amivel hazamehetek. Arra indulok, amerre a többiek, akik mifelénk laknak, hátha ők többet tudnak. Páran kiálltak a sarokra stoppolni abban a reményben, hogy így majd hamarabb hazajutnak. A menetrend szerint a busz indulásáig még van fél óra, hezitálok, mert nem szeretem az elvesztegetett időt. Meglátom a szomszéd Irénkét, egy nagydarab fiúval beszélget. A fiú nem a mi iskolánkból való, még sosem láttam. Irénke alig ér a mellkasáig még így magassarkú cipőben is. Felfelé tartja a fejét, míg beszél hozzám, hallom jellegzetes rekedt hangját. Tetszik nekem, hogy ilyen karcos a hangszíne, olyan felnőttnek és menőnek tűnik ettől. Anyámék szerint cigarettázik, attól ilyen a hangja. „Pedig milyen bájos kislány volt kisebb korában. Most meg egy rosszéletű.” Nem tudom, hogy pontosan mit jelent a rosszéletű, de sejtem, hogy nem olyasmit, ami követendő lenne. Miből áll Irénke rosszéletűsége – rejtély számomra, talán a mély altja is szerepet játszhat benne. Nem értem a felnőtteket, hogy nekik miért nem imponál ez a szomszédos Cserháti Zsuzsa. Magamban el is döntöttem, hogy a három barátnőt titkos szerepbe öltöztetem. Ha már Julis a Zalatnay, Irénke meg Cserháti, akkor Györgyi a frizurája alapján nem lehet más, csak Kovács Kati. Ezt a logikai okfejtésemet mi sem bizonyítja jobban, mint hogy ebből a triumvirátusból anyám csak Györgyit túri meg, ő még hozzánk is bejáratos.

Ezen az őszön már volt szerencsém megismerni Györgyi szakmai tudását, és mit ne mondjak, elégedett voltam vele. Amióta csak az eszemet tudom, engem minden kólika elkap, a világ összes gyerekbetegsége megtalál. Náthák, mandulagyulladások és más, ennél komolyabb kórok keserítik az életemet. Betegségem heteit jó esetben otthon töltöm, és nem kórházban. A házi kúrálások része viszont az injekciózás. Felénk a tablettáknak nem nagy jelentőséget tulajdonítanak a gyógyászatban. Az injekció, az az igazi. Szerencsés esetben csak fenékbe, karba napjában egyszer-kétszer. Súlyosabb lefolyásnál már jöhetnek a vénások és infúziók. Györgyi ebben lett ezen az őszön a segítségemre. Mint frissen végzett ápolónő házhoz járt némi apanázsért a szükséges injekciókat beadni. Vacsoraidőben érkezett kis motyójával, zörgette a fémdobozban a steril tűket, vattát, fertőtlenítőt vett elő. Ha olykor ez utóbbiból kifogyott, anyám Chanel parfümjét fújta a hátsómra. A konyhaasztalon reszelte az ampullák fejét, úgy szívta fel az olajos tartalmat. Könnyű keze van, így mondták a nagyok, és valóban könnyű volt, mikor a fenekemre csapott, és ezzel észrevétlenül belém dőfte a tűt. Türelmesen és lassan nyomta a fecskendő, nem úgy, mint az anyja, aki korábban végezte rajtam ezeket a beavatkozásokat.

Györgyi anyja teljes ellentéte a lányának. Ha Györgyit a finom ártatlanság jellemzi, akkor Gizi néni maga a romlottság. Toprongyos öltözetével, ápolatlan hajával, körmével ijesztő és mindig is visszataszító volt számomra. Nem tudom ezt a két embert összeegyeztetni a fejemben. Gizi néni mindig cigarettázik, egyiket eldobja, másikat meggyújtja. Minden ráncos rajta, és a ráncokban megül a barnás-fekete kosz. Úgy tűnik, mintha egy fűtő vagy kéményseprő volna, aki állandóan kormos. Filter nélküli cigarettát szív, a barna dohány az egész embert beszínezi. Anyámmal sokat diskurálnak, de csak szigorúan az ajtóban állva. Gizi néni mániája, hogy nem jön be. Legtöbbször már a kapuban lecövekel, és nagy sietségében legalább egy fél órát magyaráz, vagy hidegebb időben feljön a lépcsőn, és ott támasztja a bejárati ajtót, míg teljesen ki nem hűl a folyosó.

Mióta az anyai nagyanyám is hozzánk költözött, észrevettem, hogy ő nem kedveli Gizi nénit, kényszeredetten, inkább csak illemből áll szóba vele. Tőle tudtam meg, hogy Györgyi olyan kapott gyerek, ami nálunk azt jelenti, hogy törvénytelenül született. Nagyanyám szerint az orvostól van, akinél Gizi néni dolgozott, mások szerint árvaházból vette ki Györgyikét. Én ez utóbbira szavazok, annál is inkább, mert anya és lánya között nem sikerült egy fikarcnyi hasonlóságot se találnom. Szerettem volna egyszer meglátogatni Györgyit, és megnézni, hogy olyan szép tiszta és rendezett-e a házuk, amilyen ő maga, vagy ellenkezőleg: olyan füstös és áporodott, mint az anyja. Ez a vágy motoszkált bennem, mondtam anyámnak is, de ő határozottan lebeszél: nem veszem észre, hogy Györgyiékhez senki nem bejáratos, még őt sem hívták meg egyszer sem.

Ami Györgyiben még nagyon vonz engem, az a függetlensége. Már mondtam, hogy vékony és fiús, apró melleit nem bújtatja melltartóba. Észrevettem, hogy a férfiak megbámulják ezt a kihívó öltözetet. Olybá tűnik, Györgyit

egyáltalán nem érdekli, hogy tetszik-e a másik nemnek. Nem csatol vékony övet a derekára, mint Irénke, nem festi a szempilláit, mint Julis. Vagány és természetes, lapos cipőben jár, és nadrágban, minden fakszni nélkül. Ami még ennél is jobban lenyűgözött, az az, hogy ő vezeti azt a mesés, szilvakék autót. Nyár elején kapta Gizi nénitől, amikor befejezte az ápolónői iskolát, és addigra már megszerezte a jogosítványt is.

Nem ismerek más olyan lányt, akinek jogosítványa és saját autója volna. Az egész faluban alig ha egy tucat gépkocsi van, és abból az egyik – a legszebb – a Györgyié. Meg kell adni, Gizi néni mindennel elhalmozta, akár a vér szerinti lánya, akár nem. Hallottam, mikor nagyapámmal beszéltek az autóvásárlásról, Gizi néni a legdrágább kocsit akarta. Nagyapám segített neki kiválasztani, beszerezni és hazahozni. Arról álmodozok, hogy ha nagy leszek, én is ilyen leszek, mint Györgyi. Reméltem, hogy apámék vesznek nekem egy legalább ennyire szép autót, és azzal furikázok majd a környéken. Varrónőhöz megyek, a cipészhez vagy csak a barátnőimet meglátogatni.

De most még itt állok az iskolával szemben, Irénkétől pont most búcsúzott a nagy melák, közelebről kicsit fura volt az arca, mintha nem lenne ki minden kereke. Bárgyú mosollyal nézett le erre a lányra, szemei szinte kancsalítottak, ahogy vigyorgott. Észrevettem, hogy nagy szájában összevissza fogak éktelenkednek, és a következő pillanatban enyhe undorral kellett látnom, hogy megcsókolja Irénkét, nem is akárhogy, hanem hosszan és nyomatékosan. Elszégyelltem magamat, mert ez már egy olyan felnőtt dolog, ami ijeszt és taszít is egyben. Csodálkozom, hogy Irénke ennyi ember szeme láttára csókolózik, holott még ő is iskolás, még ha végzős is. Titkon körbepillantok, nincsenek-e a közelben tanárok, mert az bizony nagy bajt hozhatna ennek a buta Irénnek a fejére. Mert Irén kicsit buta, ezt én már korábbról tudtam. Nem csak azért, mert a felnőttek elbeszélése szerint mikor első osztályba írátták végigüvöltötte az évet, hogy: Deb begyek, deb begyek úgy sem! Hanem azért is, ahogyan rácsodálkozott a dolgokra. Hét évvel idősebb nálam, de a legtöbb beszélgetésünk kudarcba fullad, mert semmi értelmes dologról nincs fogalma. Sose hallott a hugenottákról vagy Spartacusról, nem érdeklik a matematikai egyenletek, de még Puskin elbeszélései sem. Sokszor kell együtt hazáig gyalogolnunk, jó lenne valami érdekes diskurzussal elütni az időt, de általában csak a semmiről fecseg. Tudtam, hogy az öccse focizik és az apja is kiváló kapus volt a maga idejében, ezért próbáltam már a futball felé terelni néha a beszélgetést, de se Platinit nem ismeri, se másokat. Egyedül a táncdalok érdeklik, azok között nagyon is jól eligazodott. Minden bálban, mulatságban ott van, és meg kell hagyni, egy egész szép táskarádiót is magáénak mondhat, amit vasárnap délután szívesen kihoz a lócára, és ott hallgatja a barátnőivel.

Néha zavarba hoz, mikor rákérdez, hogy tetszenek-e nekem már a fiúk, vagy még mindig csak babázok. Nem tudom mit válaszoljak erre, mert hivatalosan még nem tetszhetnek, de azért magam is észrevettem már, hogy vannak szebbek és csúnyábbak közöttük. Csak hümmögök, hogy nem érek én rá ilyesmire,

sokat kell tanulnom, meg a zeneiskola satöbbi. Ő meg nevet, hogy na azért, vak csak nem vagyok, látom, hogy milyen helyes srácok báméskodnak felénk.

Nem titkolja, hogy őt csak a fiúk és a tánczene érdekli.

- Alig várom, hogy május legyen, és véget érjen ez a rohadék iskola. Még a nyáron férjhez megyek, aztán irány a gyár, tovább nem parancsol senki.

Olyan boldog, hogy szinte nekem is kedvem támad gyári munkásnak állni, habár a gyárat egy nagy irtózatot katlannak látom, amely délután fél kettőkor kiereszti magából a temérdek embert, és újakat szippant fel helyettük. „Szívd fel gyomrom a vizet, hadd oltsa el a tüzet” – mondja a fejemben a kiskakas.

Felénk a legtöbb lány érettségi után tényleg férjhez megy. Egy osztályból jó, ha ketten-hárman továbbtanulnak. A többiek munkába állnak, és még a húszas éveik előtt bekötik a fejüket. Nincs abban semmi rendkívüli, amit Irénke tervez, nekem mégis olyan hihetetlennek tűnik, hogy az ember még egyik nap iskolás, és a tanárok jó szándékától függ mindene, másnap meg már szabadon flangál az utcán, ha akarja, karon is foghatja a férjét, akihez az első szabad hétvégén hozzáment.

Szerencsére még nem tartunk itt, egyelőre jó lenne valahogyan hazakeve-
redni. Irénke szólít meg:

- Ma nem jönnek érted, Zsuzsika? Elvihetnétek engem is.
- Nemigen, mert nem tudtam megmondani, hogy meddig maradunk.
- Kár, most szobrozhatunk itt a buszig.
- Nem baj, lassan jön a busz, azzal hazamegyünk.

És végül valóban meg kell várnunk, míg befut a következő járat, azzal aztán megtesszük a szokásos pár kilométert hazáig.

A buszmegállótól séta közben Irén elpanaszolja, hogy hétvégén elmaradt a várva várt bál, pedig milyen szép új ruhát varratott magának, de hasztalan, mert a hülye temetés miatt mindent lefűjtak.

Ehhez nem tudok mit hozzászólni, mert bálba nem járok, de együttérzésem jeleként elmondtam, hogy én is hiányoltam a vasárnap délelőtti matinét a tévéből. Aztán rákérdeztem, hogy merre van Julis, miért nem jött iskolába, amire ő azt válaszolta, hogy dolga akadt, amolyan nagylányos ügy, amit még én nem érthetek.

Kellemtelen lenne, ha hencegőnek tartana, ezért nem szólok egy szót sem arról, hogy már fél éve én is nagylány vagyok, a dolog biológiai értelmében, bár semennyire sem élvezem. Így aztán hallgatok, és nem kérdezősködöm tovább.

Julisra gondolok, aki otthon fekket hasfájósan, lemaradt a Brezsnyev temetéséről, mert abban biztos vagyok, hogy önszántából nem nézte meg a tévében. Azt se tudom, hogy van-e egyáltalán tévéjük. Sok embernek, főleg az idősebbeknek, nincs televíziója. Ha pedig van, az is csak olyan kicsi, mint egy nagyobb fazék és ráadásul fekete-fehér. Nekünk már rég nagy képernyős színes tévénk van, és nem soká apám ígérete szerint vásárol belőle még egyet, ami aztán tényleg kuriózum a maga nemében.

Julis családi viszonyai kesze-kuszának tűnnek nekem. Nem értem pontosan, hogy a nagymamája vagy az anyja neveli-e, és a férfi, aki a házukban lakik,

az az apja vagy a nagybátyja. Julisékhoz többször is elszalajtanak, mikor miért. Leginkább napraforgómagot megyek vásárolni. Nyári estéken szívesen magolnak családom tagjai, a finoman pörkölt fekete magot szeretik, ami könnyen roppant. Julis anyja vagy nagyanyja, egyszerűen az a kis töpörödött asszony, félliteres üvegekkel méri a magot, pár kopeket kell érte vinnem. Nagyon tetszik nekem, hogy bármikor is megyek, ő mindig olvas. Az olvasó ember a barátom. Otthon rajongással ecsetelem, hogy Julis néni milyen okos, mert folyton olvas, de anyámék csak nevetnek, hogy hát még milyen koszos, nem csak okos. A rest asszonyok kategóriájába kerül Julis néni. Hosszasan hallgathatom, hogy világ életében egy munkakerülő volt, megeszi a kosz őket, de persze ő csak olvassa a regényeket, sokra ment vele. Mindehhez türelmesen bólogatok, mint aki megértette a leckét, de titokban nagyon tetszik nekem a félhomályban olvasó Julis néni, aki szembeszegül a faluval, nőkkel és férfiakkal, és csak olvas meg olvas. Ettől kezdve alig vártam, hogy forgóért küldjenek, szedem a lábam, és már kopogok is az ismerős kisházba. Folyton sötét van az égrenyíló konyhában, ahol Julis anyja vagy nagyanyja könyvet tart a kezében, és vaklál. Eleinte csak ácsorogtam előtte, és kérdezgettem a könyv címét, mostanság helytel kínál, mutatja az aktuális kötetet. Eldicsekszem, hogy nekem is a mindenem az olvasás, de a sok iskolai dolog mellett alig jut időm rá. Szerencsére a buszon is tudok olvasni, ha éppen van hely, és nem tapossák ki a belem a felnőttek, ahogy összepréselnek a túlzásúfolt járművön. Anyámék hol szidnak, hol kinevetnek, hogy Julis néni lett a barátnőm, és oda járok a koszba szórakozni. Sőt, kacagva mesélik a barátainknak, hogy még a bolhák is összecsimpkedték a lábam a Julisék macskája végett, de engem nem érdekel, mert nekem imponál az a bolondos élet.

Imponált, hogy van egy asszony a faluban, aki szombatoként nem rázza bőszen a pokrócokat, nem súrol ádázul, mint a többi ezer, hanem békésen ül a konyhai sezlonek, és Jókai hőseivel messze jár. Nem jut olyasmi eszembe, hogy ha kevesebbet olvasna, és többet serénykedne, talán Julis nem lenne a legszegényebbek közül való az iskolában. Mint tudjuk, nincs szemem a megfigyelésre, nem érdekel Julis ágrólszakadt ruházata, hiszen nekem ő Zalatnai Sarolta a nagy karika fülbevalóival és barna frufrujával, amint vonul az utcán és néznek utána.

Ez jár a fejemben, míg némán folytatjuk utunkat Irénnel. Láthatóan neki sincs több mondandója, miről is témázhatna egy kislánnyal, mikor ő a nyáron férjhez megy, és beáll a gyárba, hogy egy csapásra felnőtt legyen.

A hídunknál elköszönök, és befordulok a házhoz, hogy megint ruhástól vessem magam nagyanyám ágyára, aki már vár és kérdezi, milyen volt a temetés. Meséltem neki, hogy a felét se értettem az egésznek, és nagyon unalmas volt, majd bepisiltem a végére, de már elmúlt, hazaértem, ezen is túl vagyunk. Habart krumplit mer nekem, mellé egy nagy karéj kenyeret. Kanalazom a sűrűre rántott levest, ízlelgetem a savanykás lét, játszok a levesen úszó zsiradékkal, bámulom, ahogy összeütköznek a zsírkarikák, egyesülnek vagy éppen szétszakadnak. Olyan ez, mint amikor a Deltában mikroszkóp alatti képeket mutatnak.

Nincs semmi dolgom, esetleg segíthetek nagymamának valami szokásos apró munkában; talán a málé morzsolását folytatjuk vagy éppen paszulyt kell fejteni. Aztán meg csak olvasok, mint az öreg Julis néni. Egészen rám sötétedik, észre se veszem, hogy vaklállok, anyámék úgy találják iskolai ruhában egy pöttyös könyvvel a kezemben. Jöhet a fejmosás, hogy nem öltöttem át, itt gyűröm az egyenruhámot, holnap meg úgy megyek benne, mintha a kutya seggéből húzták volna ki. Tudhatnám, hogy milyen nehéz vasalni ezt a nyomorult anyagot, gőzölni kell vizes ruhán keresztül, meg más hasonló szörnyűség.

Aztán megfedekeznek rólam, megint Brezsnyev a téma. Hogy hajbókoltak a kormányfők, ez a Kádár volt még a lelegegásabb, hiába na, a magyarok még ha kommunisták, de akkor is jobbak, mint ez a keleti csürhe. Aztán meg hogy könnyebb lesz-e mostantól, hoz-e valami változást Andropov. Úgy tűnik nekem, a felnőttek nem mernek reménykedni, de szavaikból mégis azt szűrtem le, hogy vágyának a változásra. Azt remélik, hogy egyszerűbb lesz talán külföldre utazni, másmilyen ez az Andropov, szigorú, de legalább tiszta a feje, nincs mindig mámorban, mint Brezsnyev. Apám kapcsolgatja az adókat, és a foga között szűri a szitokszavakat, hogy meddig kell még ezt a siratót hallgatni, de végtére ő is tehetetlennek bizonyul a helyzettel szemben.

Még néhány napig tart a gyászindulós korszak, végül annak is leáldozik. Új idők következnek, új vezér áll a tribünre.